

DOI: <https://doi.org/10.32652/spmed.2018.2.54-61>

Заняттєва активність та її компоненти: визначення ключових термінів ерготерапії як окремої науково обґрунтованої професії

УДК 615.851.3

О. О. Мангушева

ГО «Українське товариство ерготерапевтів», Житомир, Україна

Резюме. Мета. Україномовні джерела, які описують мету, завдання та методи ерготерапії, використовують різні варіанти формулювання ерготерапевтичних термінів, що суттєво гальмує розвиток професії в Україні. Надзвичайно важливим є створення уніфікованого україномовного поняттєво-термінологічного апарату ерготерапії як окремої науково обґрунтованої професії в Україні. Методи. З аналізу англійської літератури з ерготерапії було визначено, що першочерговими для розуміння професії є терміни, які містять або є безпосередньо пов'язаними з її центральним поняттям – «заняттєва активність» (occupation). У ході дослідження було проаналізовано різні варіанти формулювання ключових термінів ерготерапії в україномовних джерелах. Результати. У результаті дослідження автором запропоновано формулювання і визначення ключових термінів ерготерапії та продемонстровано їх взаємозв'язок у контексті опису мети, завдань та сфер професійної діяльності ерготерапевта. Висновки. Уніфікація поняттєво-термінологічного апарату ерготерапії українською мовою сприятиме прозорому та ефективному внутрішньо-професійному та міжпрофесійному спілкуванню та розвитку професії в Україні і потребує подальших досліджень.
Ключові слова: ерготерапія, заняттєва активність, заняттєва участь, активність повсякденного життя, заняття, виконавчі уміння та навички, виконавчі моделі.

Активность и ее компоненты: определение ключевых терминов эрготерапии как отдельной научно обоснованной профессии

О. А. Мангушева

ГО «Украинское общество эрготерапевтов», Житомир, Украина

Резюме. Цель. Украиноязычные источники, описывающие цель, задачи и методы эрготерапии, используют различные варианты формулировки эрготерапевтических терминов, что существенно тормозит развитие профессии в Украине. Чрезвычайно важным является создание унифицированного украиноязычного понятийно-терминологического аппарата эрготерапии как отдельной научно обоснованной профессии в Украине. Методы. Из анализа англоязычной литературы по эрготерапии было определено, что первоочередными для понимания профессии являются термины, которые содержат или непосредственно связаны с ее центральным понятием – деятельность (укр. «заняттєва активність», англ. «occupation»). В процессе исследования были проанализированы разные варианты формулировки ключевых терминов эрготерапии в украиноязычных источниках. Результаты. В результате исследования автором были предложены формулировка и определение ключевых терминов эрготерапии и продемонстрирована их взаимосвязь в контексте описания цели, задач и сфер профессиональной деятельности эрготерапевта. Выводы. Унификация понятийно-терминологического аппарата эрготерапии на украинском языке будет способствовать прозрачному и эффективному внутривнутрипрофессиональному и межпрофессиональному общению и развитию профессии в Украине и нуждается в дальнейших исследованиях.
Ключевые слова: эрготерапия, деятельность, участие в активности, активность повседневной жизни, занятия, исполнительные умения и навыки, исполнительные модели.

Occupation and its components: definition of key terms of occupational therapy as a separate evidence based profession

O.O. Mangusheva

Ukrainian society of ergotherapists, Zhytomyr, Ukraine

Aim. Ukrainian-language sources that describe the purpose, tasks and methods of ergotherapy, use different versions of formulations of ergotherapeutic terms, which significantly impedes the development of the profession in Ukraine. It is extremely important to create a unified Ukrainian research vocabulary of ergotherapy as a separate scientifically sound profession in Ukraine. **Methods.** From the analysis of English-language literature on ergotherapy, it was determined that for understanding the profession of first priority are terms that contain or are directly related to its central notion «occupation». In the course of study, various variants of the formulation of key terms of ergotherapy in Ukrainian-language sources were analyzed. **Results.** As a result of study, the author proposed the formulation and definition of key terms of ergotherapy and demonstrated their interconnection in the context of describing the purpose, tasks and spheres of professional activity of the therapist. **Conclusions.** Unification of research vocabulary of ergotherapy in the Ukrainian language will promote transparent and effective intrapersonal and interpersonal communication and development of the profession in Ukraine and requires further studies.

Keywords: occupational therapy, occupation, engagement in occupations, activities of daily living, activity, performance skills, performance patterns.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій. Кожна галузь наукових знань користується певним поняттєво-термінологічним апаратом, який необхідний для ефективного внутрішньо-професійного та міжпрофесійного спілкування. Питання створення україномовної термінологічної бази в ерготерапії є нагальним, оскільки ця професія в Україні стрімко розвивається та з'являються перші наукові дослідження [1]. Ключові поняття ерготерапії часто використовуються без глибокого розуміння їх змісту, складових і взаємозв'язку та тлумачаться у контексті опису ерготерапії як комплексної реабілітаційної методики або технології, а не окремої галузі наукових знань [5]. Розбіжності у формулюванні термінів та їх визначеннях гальмують розвиток професії в Україні.

Оскільки професія розвивається на основі іноземного науково-практичного досвіду, постає питання адекватного перекладу та тлумачення її термінів. На нашу думку, у цьому процесі потрібно відійти від площини пошуку найкращої версії перекладу окремих англійських термінів і зосередитися на створенні україномовної системи термінів в ерготерапії, враховуючи їх структуру та взаємозв'язки. Важливо врахувати необхідність культурної адаптації професії, використати вітчизняний науково-практичний досвід суміжних спеціальностей, водночас формулюючи терміни, які будуть прозорими для зворотного перекладу англійською мовою з метою сприяння міжнародному професійному спілкуванню.

Важливим практичним завданням дослідження є сприяння розробці українських навчальних

програм за напрямом «Фізична терапія, ерготерапія» шляхом створення уніфікованої україномовної термінології. Результати дослідження будуть важливими як для фахівців, які використовують іноземні наукові джерела у власних дослідженнях, так і для перекладачів професійної літератури з ерготерапії українською мовою.

Мета дослідження — започаткування процесу створення уніфікованого поняттєво-термінологічного апарату ерготерапії як окремої науково обґрунтованої професії в Україні шляхом формулювання і визначення ключових термінів українською мовою.

Методи дослідження: узагальнення й аналіз науково-методичної літератури.

Результати дослідження та їх обговорення. З метою визначення ключових термінів, що потребують першочергової уваги, було проаналізовано англійську літературу, яка описує теоретичні та практичні моделі професійної діяльності ерготерапевта у різних країнах та скеровує розвиток навчальних програм з ерготерапії [6, 9, 11]. У результаті аналізу було виявлено, що унікальними для професії та найбільш важливими для розуміння є терміни, які містять або є безпосередньо пов'язаними з центральним поняттям професії — «occupation». У статті визначення термінів розкривається у процесі стислого аналізу мети та сфер професійного впливу ерготерапевта.

В україномовній літературі можна знайти багато версій перекладу терміну «occupation»: «зайнятість», «повсякденна зайнятість», «діяльність», «види діяльності», «заняття», «продуктив-

ність» [1, 2, 5]. При цьому, в ерготерапії також широко використовується термін «activity», який в українських джерелах вживається як «діяльність» або «активність». З одного боку, термін «occupation» є ширшим поняттям і включає групи «activities», з іншого – термін «occupation» використовується у значенні «activity», яке має особисте значення для людини.

І хоча англійські терміни не є тотожними, у їх перекладі на різні мови світу часто використовується одне слово/термін [14]. При цьому, у процесі аналізу літератури ми дійшли висновку, що слова «occupation» і «activity» використовуються у двох значеннях: 1) загальна категорія, «діяльність людини, яка має особисте або соціокультурне значення» і 2) вид діяльності або активності, «конкретна справа, яку людина виконує у повсякденному житті» [9, 11, 14]. Формулювання україномовних термінів ускладнює й те, що в англійській літературі немає уніфікованого визначення даних термінів.

Беручи до уваги неоднозначність тлумачення вищезгаданих англійських термінів та враховуючи контекст, в україномовній термінології на позначення «occupation» пропонується використовувати такі терміни: 1) «заняттєва активність» (категорія діяльності) та 2) «заняття» (конкретна справа). Аналогічно, термін «activity» може використовуватися у двох значеннях: 1) «активність» (у значенні групи занять) та 2) «заняття» як «структуроване поєднання окремих завдань чи дій, з яких складається заняттєва активність» [11]. Обґрунтування і визначення термінів подається нижче.

Варто зазначити, що дедалі частіше у наукових працях використовується термін «зайнятість» як відповідник «occupation» [1, 2, 5]. Однак, «зайнятість» не тільки має відтінок значення «браку вільного часу» [4], але і зміщує акцент у бік соціальної роботи та трудотерапії. Натомість, термін «заняттєва активність» фокусує увагу на діячеві та передбачає активну та неповторну участь особи не лише у процесі виконання певної діяльності, а й у процесі її вибору, враховуючи мотиваційну складову певної діяльності. За філософією ерготерапії, участь у заняттєвій активності є терапевтичною лише за умови особистої значущості цієї активності для конкретної людини [10]. Пацієнт або клієнт ерготерапії не виконує обрану для нього лікарем чи інструктором «роботу» (як у трудотерапії), а сам скеровує програму реабілітації, визначаючи її цілі та пріоритетні шляхи її досягнення.

Отже, Міжнародна федерація ерготерапевтів визначає *ерготерапію* як клієнтоцентричну професію у сфері охорони здоров'я, спрямовану

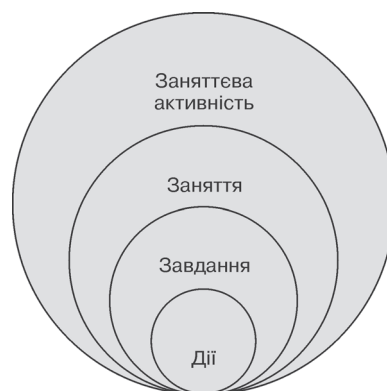

Рисунок 1 – Складові заняттєвої активності

на покращення здоров'я і благополуччя людини через її залучення до заняттєвої активності («occupation») [14]. *Заняттєва активність* («occupation») – це цілеспрямована, тривала, регулярна, багатоконпонентна, бажана або очікувана діяльність, яка надає життю людини зміст і мету, є обов'язковою чи такою, що приносить задоволення та відчуття досягнення [9, 10]. Запропонований термін є більш конкретним порівняно з абстрактними поняттями «діяльність» та «активність». З одного боку, він уточнює зміст, мету і форму організації активності або діяльності людини (не рухова, не розумова, не соціальна або політична, а активність, яка проявляється в участі у заняттях або справах повсякденної життєдіяльності). З іншого боку, «заняттєва активність» зберігає паралель із терміном «рухова активність», який використовується у фізичній терапії, та терміном «активність», який використовує Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я [15]. Крім того, термін демонструє зв'язок з його компонентами – окремими «заняттями». *Заняття* («occupation»/«activities») – щоденні справи, у яких люди беруть участь індивідуально або у групах, сім'ях чи спільнотах, які надають життю значення і мету та охоплюють усе, що люди повинні або хочуть робити у своєму житті, а також те, що від них очікується [14]. На рисунку 1 зображено складові терміну «заняттєва активність». Отже, заняттєва активність складається з окремих занять, які поділяються на завдання, які виконуються діями. Наприклад, з метою збереження здоров'я і профілактики захворювань людина повинна регулярно митися, чистити зуби, підрізати нігті тощо. Кожен із перелічених компонентів активності повсякденного життя є окремим заняттям, яке у свою чергу складається з конкретних завдань (або кроків), що виконуються окремими діями.

Рисунок 2 – Сфери заняттєвої активності

*Дозвілля і гра, які є різними сферами заняттєвої активності, на діаграмі розміщені разом для зручності форматування.

З точки зору ерготерапії, людина є заняттєвою істотою («occupational being»), тобто такою, яка потребує участі у заняттєвій активності для росту, розвитку і процвітання. Багатогранність життя людини проявляється у таких *сферах заняттєвої активності*: активності повсякденного життя, інструментальній активності повсякденного життя, продуктивній діяльності (роботі), дозвіллі, грі, освіті, відпочинку і сні та соціальній активності [10] (рис. 2). Пропонуємо детальніше розглянути кожну із цих сфер.

Активність повсякденного життя (activities of daily living, ADLs) – це сфера заняттєвої активності людини, яка охоплює справи повсякденної життєдіяльності, які безпосередньо пов'язані з доглядом за власним тілом: гігієну та догляд за тілом, користування туалетом, одягання, прийом їжі, переміщення тіла та предметів, користування допоміжними засобами та догляд за ними, сексуальну активність [9]. В англійській літературі цю сферу заняттєвої активності також часто називають «базовою або особистою активністю повсякденного життя» (basic/personal activities of daily living) [10].

Інструментальна активність повсякденного життя (instrumental activities of daily living, IADLs) – сфера заняттєвої активності людини, що охоплює справи повсякденної життєдіяльності, які виконуються для задоволення потреб людини в її будинку/квартирі або за її межами, самостійно або у взаємодії з іншими людьми.

Різниця між активністю повсякденного життя та інструментальною активністю повсякденного життя полягає у тому, що остання є більш складною та багаторівневою, вимагає детальнішого планування, а також специфічних умінь і навичок для її виконання [9, 10].

Пропонуємо детальний розгляд активності повсякденного життя, інструментальної активності повсякденного життя та їх компонентів у таблиці 1 [9]. Детальний опис цих сфер заняттєвої активності надається з метою розширення читачами розуміння сфер впливу та діяльності ерготерапевта.

Вищезгадані сфери заняттєвої активності людини є найбільш типовими та такими, у яких людина повинна брати участь для повноцінного та незалежного життя. У контексті травми, вродженої чи набутої інвалідності опанування цих сфер є необхідним і першочерговим завданням ерготерапевта. Українські фахівці різних реабілітаційних дисциплін часто вважають ерготерапію виключно сферою самообслуговування. Проте крім самообслуговування ерготерапевти скеровують реабілітаційне втручання на розвиток усіх інших сфер заняттєвої активності (див. рис. 2).

Продуктивна діяльність, або робота, – діяльність, яка виконується з метою отримання моральної або матеріальної (фінансової) винагороди. У цьому напрямку ерготерапевти можуть допомогти пацієнту/клієнту дослідити інтереси та можливості працевлаштування або волонтерської діяльності, опанувати необхідні для виконання робочих обов'язків навички та уміння, модифікувати або адаптувати робоче середовище тощо [10].

Освіта є сферою заняттєвої активності, яка проявляється у навчанні та участі в освітньому середовищі [9]. Втручання ерготерапевта можуть бути спрямованими як на розвиток функцій організму дитини, необхідних для участі у навчальній діяльності, адаптації матеріалів та інструментів, освітнього середовища, так і на опанування виконавчих умінь і навичок, необхідних для перебування в освітньому просторі та взаємодії з його учасниками (класна кімната, їдальня, ігровий майданчик тощо).

Під *грою* ерготерапевти розуміють будь-яку спонтанну або організовану діяльність, яка приносить насолоду, розвагу і радість [9]. У грі ерготерапевти розвивають як окремі функції організму, так і виконавчі вміння та навички, необхідні для участі в усіх інших сферах заняттєвої активності. *Дозвілля* визначається як необов'язкова внутрішньомотивована діяльність, яка виконується у час,

ТАБЛИЦЯ 1 – Сфери заняттєвої активності та їх компоненти [9]

Заняття	Приклади завдань
Активність повсякденного життя	
Гігієна: прийом душу та ванни	Процес отримання і використання матеріалів; намилювання і витирання окремих частин тіла; підтримка положення тіла під час купання; переміщення тіла у/з положення під час купання (прийом душу)
Особиста гігієна і догляд за тілом	Процес отримання та використання матеріалів; гоління; користування косметикою; догляд за волоссям (миття, зачіски); догляд за шкірою, вухами, очима, носом; нанесення дезодоранту; гігієна ротової порожнини (чищення зубів, користування зубною ниткою)
Користування туалетом	Процес отримання та використання матеріалів для туалету; знімання одягу з нижньої частини тіла; підтримання положення тіла; переміщення тіла у положення випорожнення; витирання тіла; користування засобами гігієни під час менструації, допоміжними засобами (калоприймачами, катетерами, супозиторіями); виконання програми контролю за випорожненнями
Одягання	Процес вибору одягу та аксесуарів відповідно до погоди, часу доби та соціальної ситуації; отримання одягу з місця зберігання; одягання та роздягання у правильній послідовності; маніпуляція застібками та поправлення одягу та взуття; одягання та знімання особистих допоміжних засобів (протезів, ортезів)
Процес годування	Утримання їжі в роті; контроль за харчовою грудкою; жування та ковтання
Прийом їжі	Підготовка до їди; користування столовими приладами; піднесення їжі або рідини з тарілки або чашки до рота
Переміщення тіла та предметів	Переміщення тіла з одного місця на інше (під час виконання заняттєвої активності), наприклад, мобільність у ліжку, в інвалідному кріслі, переміщення (на інвалідне крісло, ліжку, у машину, ванну, туалет тощо); переміщення з предметами
Користування допоміжними засобами та догляд за ними	Користування та догляд за: слуховими апаратами, контактними лінзами, окулярами, ортезами, протезами, зубними протезами, адаптивним обладнанням (у тому числі візками, приліжковими туалетами), контрацептивами, засобами для сексуальної активності тощо
Сексуальна активність	Участь активності, яка приносить сексуальне задоволення або задовольняє особистісні або репродуктивні потреби
Інструментальна активність повсякденного життя	
Опіка і догляд за іншими особами	Організація догляду, підтримка або надання догляду іншим людям
Догляд за дітьми	Догляд за дітьми, задоволення їхніх потреб у розвитку
Догляд за домашніми тваринами	Організація та здійснення догляду за домашніми тваринами
Менеджмент спілкування	Надсилання, отримання, інтерпретація інформації через різні технологічні засоби (телефони, комп'ютери, планшети, аудіозаписи, комунікативні дошки, кнопки виклику персоналу, системи безпеки у надзвичайних ситуаціях, засоби зі шрифтом Брайля, телекомунікаційні пристрої для осіб з вадами слуху, альтернативні засоби спілкування)
Керування автомобілем та користування громадським транспортом	Планування та переміщення у населеному пункті, використовуючи особистий чи громадський транспорт: керування автомобілем, пересування пішки, на велосипеді, таксі, автобусах, інших транспортних засобах
Менеджмент фінансів	Використання фіскальних ресурсів, включаючи альтернативні способи оплати, планування фінансів з урахування особистих короткострокових та довгострокових цілей
Менеджмент особистого здоров'я	Організація, підтримка та виконання режиму для підтримання здоров'я і добробуту (наприклад, фітнес-програми, харчування, зниження факторів ризикованої поведінки, режим прийому ліків)
Облаштування помешкання та догляд за ним	Процес отримання і догляду за предметами особистого середовища проживання (помешкання, двір, сад, засоби пересування), догляд за особистими речами та ремонт (одяг, домашня техніка), вміння знайти потрібну допомогу
Приготування їжі	Планування, приготування збалансованої їжі, сервірування, прибирання їжі та столових приладів після їди
Релігійна/духовна активність	Участь у релігійних заняттях (організованій системі переконань, практик, ритуалів, символів), участь в активності, яка дозволяє пережити близькість із чимось більшим, ніж особа, або є особливо значущим, наприклад, на природі, у стосунках з дітьми, допомозі іншим
Безпека дій у нестандартних та надзвичайних ситуаціях	Знання та виконання профілактичних заходів для підтримання безпечного середовища; розуміння ознак неочікуваних небезпечних ситуацій і дії для зменшення ризиків для життя і здоров'я, наприклад, безпечно входити і виходити з помешкання, знання номерів аварійних служб, вміння замінити батарейки на детекторах диму та лампочках
Здійснення покупок	Підготовка списку для покупок; вибір, купівля та транспортування покупок; вибір методу оплати; здійснення оплати, включаючи оплату через Інтернет

вільний від обов'язкових занять: роботи, самообслуговування та сну [10]. Заняттєва участь у сфері дозвілля є невід'ємною частиною роботи ерготерапевта, оскільки особисте благополуччя і якість життя пацієнта/клієнта є основною цінніс-

тю професії. *Благополуччя* (well-being) в ерготерапії є суб'єктивним сприйняттям людиною власного здоров'я та життєвих обставин у порівнянні з культурно обумовленими соціальними нормами, очікуваннями та цінностями [13].

Відпочинок та *сон* — це сфера заняттєвої активності, що стосується відновлювальної, спокійної діяльності, яка не вимагає зусиль та здійснює розслаблюючий вплив на людину [9]. Участь у відпочинку та сон включають участь у ритуалах підготовки до сну, прослуховуванні музики, медитації і молитві, визначення часу і тривалості сну та часу для прокидання, встановлення здорових моделей сну.

I, нарешті, *соціальна участь* — це низка взаємопов'язаних занять, що забезпечують бажаний для людини рівень участі у суспільних та сімейних справах, а також таких, які залучають однолітків і друзів [10]. Соціальна участь може відбуватися за допомогою технологій: телефона, комп'ютера, відео-конференції тощо. Соціальна участь сприяє побудові стосунків на рівні громади, успішній взаємодії та виконанню необхідних або бажаних сімейних ролей та участі у заняттях на різних рівнях взаємодії та близькості.

В умовах життя з обмеженням життєдіяльності ерготерапевт допомагає відновити або уможливити участь у вищезгаданих сферах заняттєвої активності в цілому та окремих заняттях зокрема. *Заняттєва участь* (engagement in occupation) — залучення до заняттєвої активності на основі особистої мотивації та усвідомлення її значущості у сприятливому/безбар'єрному середовищі [9, 10]. Ерготерапевти визначають такі середовища і контексти, у яких здійснюється заняттєва участь: культурні, особисті, фізичні, соціальні, часові та віртуальні. Залежно від країни та середовища проживання, матеріального забезпечення, соціального оточення, культурних та особистих пріоритетів, звичок і вподобань, люди по-різному виховують дітей, готують і споживають їжу, перуть одяг, користуються косметикою тощо. Заняттєва участь для ерготерапевта одночасно є метою та основним засобом професійної діяльності, однак ерготерапевтичне втручання не обмежується організацією заняттєвої участі пацієнта/клієнта. Крім цього, втручання ерготерапевта охоплює використання преформованих фізичних чинників, позиціонування, мобілізації суглобів, сенсорної стимуляції, терапевтичних вправ, підбір адаптивних засобів та технічних засобів реабілітації, виготовлення ортезів, адаптацію середовища життєдіяльності клієнта та ін.

Як було зазначено вище, кожна зі сфер заняттєвої активності складається з типових або можливих занять. Наголошуємо, що термін «заняття» («occupation»/«activity») використовується у значенні «те, чим хто-небудь займається», а не у значенні «навчальна вправа, лекція» [4].

Як інструмент реабілітаційного впливу цей термін в ерготерапії має вужче тлумачення: *заняття* («activity») — структуроване поєднання окремих завдань чи дій, з яких складається заняттєва активність; спеціально обрана та організована діяльність, що складається з низки завдань і використовується для відновлення та розвитку *функцій організму*, формування *виконавчих умінь, навичок та виконавчих моделей* з метою збільшення або покращення *заняттєвої участі* пацієнта/клієнта [9, 11]. Із визначення випливає, що ерготерапевтичне втручання може бути спрямоване на відновлення та розвиток функцій організму, формування *виконавчих умінь, навичок та/або виконавчих моделей*.

Для опису структур та функцій організму ерготерапія використовує термінологію Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) [15]. Ерготерапевти спрямовують втручання на розвиток і відновлення тих функцій організму, які безпосередньо пов'язані з обмеженням життєдіяльності: розумових (специфічних і глобальних), сенсорних (зорового сприйняття, вестибулярної, пропріоцептивної функції, сенсорної інтеграції), функції м'язів та суглобів (сили, витривалості, амплітуди руху, мобільності суглобів), функцій мимовільних рухових реакцій, довільних рухових функцій (координацію великої та дрібної моторики, зорово-рухову, двосторонню координацію, праксис), моторики і координації органів ротової порожнини [15].

Виконавчі уміння та навички (performance skills), які згадуються у визначенні терміну «заняття», є передумовами заняттєвої участі і поділяються на рухові, процесуальні, а також уміння та навички соціальної взаємодії [12]. Виконавчі уміння та навички є цілеспрямованими діями, які проявляються у процесі виконання заняттєвої активності. Зазначимо, що термін «skills» може перекладатися як «уміння» і «навички». Поєднання обох термінів в українському формулюванні є доречним, зважаючи на паралель у термінології фізичної терапії та фізичного виховання: від формування уявлення про рух до формування уміння та навички як автоматизованого руху, який не потребує концентрації уваги і надмірних зусиль для виконання рухового завдання [3]. У перекладі з англійської можливим є вибір одного з термінів — *уміння* або *навички*, залежно від контексту.

Рухові уміння та навички (motor skills) — цілеспрямовані рухові дії, які охоплюють взаємодію людини з предметами, рух людини у її середовищі з предметами та без них.

Процесуальні уміння та навички (process skills) – це дії та процеси, які охоплюють здатність людини: 1) планувати окремі елементи завдання та їх послідовність; 2) обирати та використовувати інструменти та матеріали; 3) виконувати заплановані дії; 4) змінювати план і процес виконання відповідно до проблемних ситуацій.

Уміння та навички соціальної взаємодії (social interaction skills) – дії та процеси, які проявляються у взаємодії людини з іншими людьми [9].

Виконавчі моделі (performance patterns) є моделями, які людина використовує у процесі виконання певної активності або заняття, і проявляються у звичках, ролях, ритуалах та режимах. Виконавчі моделі можуть сприяти або перешкоджати заняттєвій участі [10].

Висновки. Ерготерапія є окремою галуззю науково-практичних знань, яка потребує створення уніфікованого україномовного поняттєво-термінологічного апарату. Використання уніфікованої мови професійного спілкування сприятиме розвитку професії та наукових до-

сліджень у галузі ерготерапії. Дослівний переклад англomовних термінів не передає їх змістового навантаження та не сприяє створенню логічної системи термінів із урахуванням їх структури та взаємозв'язків. Процес створення україномовного поняттєво-термінологічного апарату, який враховує вітчизняний науково-практичний досвід суміжних дисциплін, сприятиме культурній адаптації і пошуку унікального шляху розвитку професії в Україні.

Подальші пошукові дослідження рекомендується зосередити на визначенні змісту і тлумаченні термінів, які розкривають процес, методи і засоби здійснення ерготерапевтичної професійної діяльності. Вкрай необхідним завданням у контексті розвитку усіх реабілітаційних спеціальностей є затвердження українського перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. Узгодження термінології ерготерапії як окремої професії з термінологією цієї класифікації є важливою темою подальших досліджень у напрямку уніфікації ерготерапевтичних термінів.

Література

1. Багрій І. П. Професійна підготовка майбутніх заняттєвих терапевтів в університетах Канади : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І.П. Багрій. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – 21 с.
2. Кравчук Л. С. Фізична терапія, ерготерапія: тлумачення професійної діяльності / Л. С. Кравчук // 36. наук. пр. Хмельницького ін-ту соціальних технологій ун-ту «Україна». – 2017. – № 13. – С. 37–40.
3. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімп. л-ра, 2008. – Т. 2. – С. 156–158.
4. Словник української мови. В 11 т. – К. : Наук. думка, 1970–1980.
5. Шевцов А. Г. Кваліфікаційна характеристики окупационального терапевта (ерготерапевта) в системі корекційно-реабілітаційної роботи / А. Г. Шевцов // Акт. питання корекційної освіти. – 2016. – № 7. – 16 с.
6. Occupational therapy Australia. Australian minimum competency standards for new graduate occupational therapists. – Brisbane: The University of Queensland, 2010. – 64 p.
7. Cole M. B. Applied theories in occupational therapy: A practical approach / M. B. Cole, R. Tufano // Thorofare. – NJ: Slack Incorporated, 2008. – P. 127–132.
8. Law M. The person-environment-occupation model: A transactive approach to occupational performance / M. Law, B. Cooper, S. S. Strong et al. // Canadian J. Occupational Therapy. – 1996. – N 63(1). – P. 9–23.
9. Occupational therapy practice framework: Domain and process (3rd ed.) // American J. of Occupational Therapy. – 2014. – Vol. 68, No 1. – 48 p.
10. Pendleton H. M. Pedretti's occupational therapy: practice skills for physical dysfunction / H. M. Pendleton, W. Schultz-Krohn // St. Louis, MO: Mosby, – 2006. – P. 3-51.
11. The Tuning Occupational Therapy Project Group. Tuning Educational Structures in Europe: Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Occupational Therapy. – Bilbao: Publicaciones de la Universidad de Deusto, 2008. – 211 p.

References

1. Bagriy, I.P. (2016). Profesiyna pidhotovka maibutnikh zanyattevyykh terapevtiv v universytetakh Kahady [Professional education of future occupational therapists in Canadian Universities]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Pereyaslav-Khmelnytsky [in Ukrainian].
2. Kravchuk, L.S. (2017). Fizychna terapiya, erhoterapiya: tumachennya profesiynoyi diyalnosti [Pysical therapy, occupational therapy: defining professional activity]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tehnolohiy universytetu «Ukraina»*. – *Collection of scientific articles of Khmelnytsky Institute of Social Technologies of University «Ukraine»*, 13, 37-40 [in Ukrainian].
3. Krutsevych, T.Yu. (2008). *Teoriya i metodyka fizychnoho fykhovannya [Theory and methodology of physical education]*. Kyiv: Olimpiyska literatura [in Ukrainian].
4. Slovnyk ukrainskoyi movy (1970-1980). [Dictionary of Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
5. Shevtsov, A.H. (2016). Kvalifikatsiyna kharakterystyka okupatsional'noho terapevta (erhoterapevta) v systemi korektsiyno-reabilitatsiynoyi roboty [Qualification characteristic of occupational therapist (ergotherapist) in the system of correctional and rehabilitation work]. *Aktualni pytannya korektsiynoyi osvity – Topical questions of correctional education*, 7, 16 [in Ukrainian].
6. Occupational therapy Australia. (2010). *Australian minimum competency standards for new graduate occupational therapists*. Brisbane: The University of Queensland.
7. Cole, M.B., & Tufano, R. (2008). *Applied theories in occupational therapy: A practical approach*. Thorofare, NJ: Slack Inc.
8. Law, M., Cooper, B., Strong, S.S. et al. (1996). The person-environment-occupation model: A transactive approach to occupational performance. *Canadian Journal Occupational Therapy*, 63(1), 9-23.
9. Occupational therapy practice framework: Domain and process (3rd ed.). *American Journal of Occupational Therapy*, Vol. 68, 1, 1-48.

12. Warren A. An evaluation of the Canadian model of occupational performance and the Canadian occupational performance measure in mental health practice // *British Journal of Occupational therapy*. – 2002. – N 65 (11). – P. 515–520.

13. World Federation of occupational therapists. Minimum Standards for the education of occupational therapists / World federation of occupational therapists. – 2016. – 79. – Режим доступу: <http://www.wfot.org/store>

14. World Federation of occupational therapists. Definition of occupational therapy from member organizations / World federation of occupational therapists. – 2017. – Режим доступу: <http://www.wfot.org/ResourceCentre/tabid/132/did/827/Default.aspx>

15. World Health Organization. International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) Introduction / World Health Organization. – 2002. – Режим доступу: <http://www.who.int/classifications/icf/en>

10. Pendleton H.M., & Schultz-Krohn W. (Eds.) (2006). *Pedretti's occupational therapy: practice skills for physical dysfunction*. St. Louis, MS.: Mosby.

11. The Tuning Occupational Therapy Project Group (2008). *Tuning Educational Structures in Europe: Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Occupational Therapy*. Bilbao: Publicaciones de la Universidad de Deusto.

12. Warren A. (2002). An evaluation of the Canadian model of occupational performance and the Canadian occupational performance measure in mental health practice. *British Journal of Occupational therapy*, 65 (11), 515-520.

13. World Federation of occupational therapists (2016). *Minimum Standards for the education of occupational therapists*. Available from www.wfot.org/store

14. World Federation of occupational therapists (2017). *Definitions of occupational therapy from member organizations*. Available from <http://www.wfot.org/ResourceCentre/tabid/132/did/827/Default.aspx>

15. World Health Organization, WHO (2002). *International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) Introduction*. Available from: <http://www.who.int/classifications/icf/en>